Chương 1 Mở đầu

Khái quát về môn Vật lí - Vấn đề an toàn trong Vật lí

Bài 1 + 2: Khái quát về môn Vật lí - Vấn đề an toàn trong Vật lí

I Lý thuyết Đôi tượng - Mục tiêu - Phương pháp nghiên cứu Vật lý

Đối tượng nghiên cứu của vật lí Vật lí là môn "khoa học tự nhiên" có đối tượng nghiên cứu tập trung vào các dạng vận động

của vật chất (chất, trường), năng lượng.

Mục tiêu học tập môn vật lí

chất và năng lượng cũng như tương tác giữa chúng ở mọi cấp độ: vi mô, vĩ mô và siêu vĩ mô.

Mục tiêu của vật lí là khám phá ra quy luật tổng quát nhất chi phối sự vận động của vật

và sử dụng thí nghiệm để kiểm chứng

Từ cuối thế kỉ XIX đến nay (Vật lí

hiên đai)

Quá trình phát triển của vật lí Các nhà triết học tìm hiểu thế Các nhà vật lí tập trung vào các mô Các nhà vật lí dùng phương giới tự nhiên dựa trên quan sát pháp thực nghiệm để tìm hình lí thuyết tìm hiểu thế giới vi mô

hiểu thế giới tự nhiên.

Từ thế kỉ XVII đến cuối thế kỉ

đến thế kỉ XVI (tiền Vật lí) XIX (Vật lí cổ điển)

Từ năm 350 trước Công nguyên

và suy luận chủ quan.

Hai phương pháp hỗ trợ cho nhau, trong đó phương pháp thực nghiệm có tính quyết định. Quy trình tìm hiểu thế giới tự nhiên dưới góc độ Vật lí

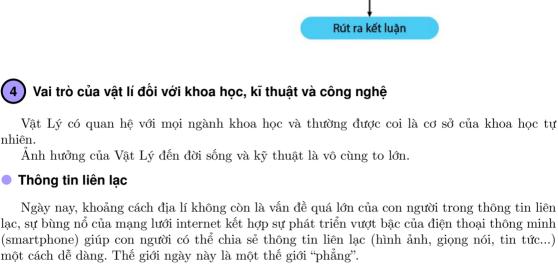
Quan sát, suy luận

một kết quả mới. Kết quả mới này cần được kiểm chứng bằng thực nghiệm.

• Phương pháp lí thuyết: sử dụng ngôn ngữ toán học và suy luận lí thuyết để phát hiện

- Đề xuất vấn đề
- Hình thành giả thuyết

Kiểm tra giả thuyết bác bỏ giả thuyết

Hầu hết các phương pháp chuẩn đoán và chữa bệnh trong y học đều có cơ sở từ những kiến thức Vật Lý như: chụp X – quang, chụp cộng hưởng từ (MRI), siêu âm, nội soi, xạ trị, . . . Công nghiệp

Điều chỉnh hoặc

Việc ứng dụng những thành tựu của Vật Lý vào nông nghiệp đã giúp cho người nông dân

Vật lý góp phần to lớn trong việc cải tiến các thiết bị nghiên cứu khoa học ở nhiều ngành

Một số quy định về an toàn trong phòng thực hành vật lí

Nghiên cứu khoa học

Kí hiệu

DC hoặc dấu -

AC hoặc dấu ~

Input (I)

đến như:

Ví dụ 2

Mục tiêu 2:

co, xương khớp;

Ví dụ 2

và công nghệ

và từ trường;

Mục tiêu 3:

Mục tiêu 4:

(1) Phân tích số liệu.

Mục tiêu 5:

1. Phích cắm điện; 2. Dây điện;

3. Nguồn tia LASER;

nghiệm giãn nở đều.

3. Đồng hồ đo điện đa năng.

1. Ampe kê; 2. Vôn kế;

Ví dụ 1

Ví du 1

Ví dụ 1

ngoại, tử ngoại, ...

lượng cơ học (cơ năng);

nhiên.

Y tê

Quy tắc an toàn trong sử dụng các thiết bị điện

Kí hiệu

"-" hoặc màu xanh

"+" hoặc màu đỏ

Mô tả

Không được phép bỏ vào thùng rác

 $\uparrow \circlearrowleft \circlearrowleft \circlearrowleft$

文章公司

★★☆☆

 $\bigstar$ $\circlearrowleft$ $\circlearrowleft$ $\circlearrowleft$

*****

Cực dương

Dụng cụ đặt đứng

Cực âm

Output Đầu ra Tránh ánh nắng mặt trời Bình khí nén áp suất cao Dụng cụ dễ vớ

Cảnh báo tia laser

Mô tả

Dòng điện một chiều

Dòng điện xoay chiều

Một số kí hiệu trên các thiết bị thí nghiệm:

Đầu vào

1 Nhiệt độ cao Lưu ý cần thận Từ trường

Các thiết bị đun nóng có thể gây cháy hoặc nứt, vỡ các dụng cụ bằng thuỷ tinh.

Các thiết bị quang học rất dễ bị mốc, xước, nứt, vỡ và dính bụi bản, làm ảnh hưởng đến đường truyền tia sáng và sai lệch kết quả thí nghiệm. Mục tiêu bài học - Ví dụ minh họa Ш Nêu được đối tượng nghiên cứu của Muc tiêu 1: vật lí học và mục tiêu của môn Vật lí ★☆☆☆

Hướng dẫn giải Em hãy trao đổi với giáo viên và bày tỏ suy nghĩ của mình.

Ví dụ 1 ★☆☆☆ Lấy ví dụ chứng tỏ tri thức vật lí giúp tránh được nguy cơ tổn hại về sức khỏe.

Phân tích được một số ảnh hưởng của vật

lí đối với cuộc sống, đối với sự phát triển của khoa học, công nghệ và kĩ thuật

lượng tử. Dịch vụ: y tế, đời sống xã hội, giao thông, ...

Nêu được ví dụ về các phương pháp

nghiên cứu vật lí

Hình 1: Thí nghiệm Rutherford.

vàng để phát hiện ra kết quả mới chính là hạt nhân nguyên tử.

(2) Quan sát, xác định đối tượng cần nghiên cứu.

Tiến trình tìm hiểu thế giới tự nhiên dưới góc độ Vật lí là (2) - (4) - (3) - (1) - (5).

Sắp xếp các bước tiến hành quá trình tìm hiểu thế giới tự nhiên dưới góc độ vật lí:

1. Phích cắm điện: Không chạm tay vào vị trí tiếp xúc giữa phích cắm và ổ điện, không cắm điện khi tay ướt. 2. Dây điện: Không sử dụng dây điện cũ, không đấu nối dây điện thiếu an toàn.

3. Nguồn tia LASER: Không đặt mắt trực tiếp trên đường truyền của tia LASER,

4. Đèn cồn: Không bỏ đi nơi khác khi đang đun bằng đèn cồn, hơ lửa đều để ống

Hãy cho biết các dụng cụ đo sau có chức năng gì và cách nổi chúng vào mạch điện:

không chiếu tia LASER vào người khác;

Hãy nêu quy tắc an toàn trong việc sử dụng các thiết bị sau:

- Hướng dẫn giải
- 1. Ampe kế: Dùng để đo cường độ dòng điện, nối tiếp với đoạn mạch cần đo; 2. Vôn kế: Dùng để đo hiệu điện thế, mắc song song với đoạn mạch cần đo; 3. Đồng hồ đo điện đa năng: Dùng để đo hiệu điện thế, cường độ dòng điện và điện trở, cần vặn núm xoay vào thang đo phù hợp trước khi tiến hành đo.

Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư được coi là bắt đầu thế kỉ XXI. Các nền sản xuất thủ công nhỏ lẻ được thay thế bởi những dây chuyền sản xuất tự động hóa, sử dụng trí tuệ nhân tạo, công nghệ vật liệu (nano), điện toán đám mây. Nông nghiệp

tiếp cận với nhiều phương pháp mới, ít tốn lao động, cho năng suất cao.

khác nhau như: kính hiển vi điện tử, nhiễu xạ tia X, máy quang phổ, ...

Cần quan sát kĩ các kí hiệu và nhãn thông số trên thiết bị để sử dụng đúng chức năng, đúng yêu cầu kĩ thuật.

Quy tắc an toàn sử dụng các thiết bị nhiệt và thủy tinh

Quy tắc an toàn sử dụng các thiết bị quang học

Ví dụ 1 Hãy kể tên các lĩnh vực vật lí mà em đã được học ở cấp Trung học cơ sở.

Hướng dẫn giải

Ở cấp Trung học cơ sở, vật lí nghiên cứu các vấn đề cơ bản nhất của vật lí học, có thể kể

• Điện học: Các mạch điện chứa điện trở, định luật cơ bản trong điện học; Quang học: Các dụng cụ quang học thường gặp, các định luật quang hình học.

• Cơ học: Các chuyển động cơ học đơn giản, chuyển động dưới tác dụng của lực, năng

Học tốt môn vật lí sẽ giúp ích gì cho em?

 Nhiệt học: Các đại lượng đặc trung trong nhiệt học; • Âm học: Các hiện tượng liên quan đến âm thanh;

Hướng dẫn giải Các em có thể lấy ví dụ vào các lĩnh vực nằm trong hiểu biết của mình:

• Kỹ thuật: chế tạo các công cụ, máy móc giúp tiết kiệm sức lao động; • Công nghệ: chế tạo robot để thực hiện những công việc nguy hiểm;

• Y học dự phòng: thói quen sinh hoạt, làm việc khoa học dựa trên hoạt động của

• Vật lí trị liệu: kích hoạt huyệt đạo trên cơ thể bằng dòng điện, châm cứu, hồng

Lấy ví dụ và phân tích ảnh hưởng của vật lí đối với sự phát triển của khoa học kĩ thuật

Hướng dẫn giải

• Công nghiệp: máy móc công nghiệp hoạt động dựa trên các nguyên lí về dòng điện

Nông nghiệp: hệ thống chăm sóc nông nghiệp tự động hóa dựa trên các nghiên cứu

Các em có thể lấy ví dụ vào các lĩnh vực nằm trong hiểu biết của mình:

• Y sinh: phẫu thuật Laser, nội soi, làm đẹp và thẫm mỹ, ...;

Vào đầu thế kỉ XX, J.J.Thomson đã đề xuất mô hình cấu tạo nguyên tử gồm các electron phân bố đều trong một khối điện dương kết cấu tựa như khối mây. Để kiểm chứng giả thuyết này, E. Rutherford đã sử dụng tia alpha gồm các hạt mang điện dương bắn vào các nguyên tử kim loại vàng Hình 1. Kết quả của thí nghiệm đã bác bỏ giả thuyết của J. J. Thomson, đồng thời đã giúp khám phá ra hạt nhân nguyên tử. E. Rutherford đã vận dụng phương pháp nghiên cứu nào để nghiên cứu vấn đề này? Giải thích.

Hướng dẫn giải

Rutherford đã sử dụng phương pháp thực nghiệm trong nghiên cứu vật lí vì ông đã thực hiện thí nghiệm dùng tia alpha gồm các hạt mang điện dương bắn vào các nguyên tử

Mô tả được các bước

trong tiến trình tìm hiểu thế giới tự nhiên

Vân dụng được các quy tắc an toàn

trong phòng thực hành vật lí

(3) Thiết kế, xây dựng mô hình kiểm chứng giả thuyết. (4) Đề xuất giả thuyết nghiên cứu. (5) Rút ra kết luận. Hướng dẫn giải

4. Đèn cồn. Hướng dẫn giải

★★☆☆ Ví dụ 2

Khái quát về môn Vật lí - Vấn đề an toàn trong Vật lí

manabie